HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שיהו חולצות ולא מתייבמות לא הספיקו לגמור את הדבר עד שנטרפה השעה א"ל רשב"ג מה נעשה להם לצרות הראשונות מעתה אי אמרת בשלמא עשו היינו דקאמר מה נעשה אלא אי אמרת לא עשו מאי מה נעשה אמר רב נחמן בר יצחק לא נצרכה אלא לצרה עצמה ומה נעשה הכי קאמר הנך צרות דב"ה לב"ש היכי נעביד להו ליחלצו מימאסי אגברייהו וכי תימא לימאסן [1]דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום ת"ש [2]דא"ר טרפון [3]תאבני מתי תבא צרת הבת לידי ואשאנה אימא ואשיאנה והא תאבני קאמר לאפוקי מדרבי יוחנן בן נורי ת"ש מעשה בבתו של רבן גמליאל שהיתה נשואה לאבא אחיו ומת בלא בנים ויבמם רבן גמליאל את צרתה ותסברא רבן גמליאל מתלמידי ב"ש הוא אלא שאני בתו של רבן גמליאל דאילונית הואי הא מדקתני סיפא אחרים אומרים בתו של רבן גמליאל אילונית היתה מכלל דתנא קמא סבר לאו אילונית היתה הכיר בה ולא הכיר בה איכא בינייהו ואיבעית אימא כנס ולבסוף גירש איכא בינייהו איבעית אימא יש תנאי בביאה איכא בינייהו מתיב רב משרשיא [4]מעשה בר' עקיבא שליקט אתרוג באחד בשבט ונהג בו ב' עשורין אחד כדברי ב"ש ואחד כדברי ב"ה ש"מ עשו ר' עקיבא גמריה אסתפק ליה ולא ידע אי ב"ה באחד בשבט אמור או בט"ו בשבט אמור מתיב מר זוטרא [5]מעשה וילדה כלתו של שמאי הזקן ופיחת את המעזיבה וסיכך על גבי מטה בשביל קטן ש"מ עשו התם הרואה אומר לאפושי אויר קעביד מתיב מר זוטרא [6]מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלים והיתה נקובה למקוה וכל טהרות שהיו בירושלים נעשים על גבה ושלחו בית שמאי והרחיבוה שבית שמאי אומרים עד שתיפחת ברובה ותנן [7]עירוב מקואות בשפופרת הנוד בעובייה ובחללה כשתי אצבעות חוזרות למקומן שמע מינה עשו התם הרואה

דסכך היא עלמא מתחלת וי"ל דלר' יהושע מיקטרך היא תועבה ומין בניה מועבין דלא מימא בניה תועבין משום דכתיב בה טומאה כעריות ואפי' לרבנן דרבי יוסי בן כיפר דמוקמי לה (לעיל ד' יח:) לפטורה מן המתן דמין מקרא יוצא מידי פשוטו ואפילו למ"ד כין לתיעקר מיתעקר מ"מ מיקטרך היא תועבה דלא תימא ממזיר ומשום הכי עלו ויבמו ועוד דמיקטרך ליה היא למעוטי דלא תדרוש מלמען תועבה שבניה תועבין וקלא קשה דקתמרי' לקמן דבעו מר' יהושע בני ברוה דב"ה לב"ש מהו למימי נפקא מינה למיפטר ולד מחזיר גרושתו והיכי מיכא למיפטר מינה דלמא ולד מחזיר גרושתו יש לפסול מטעם טומאה דכתיב בה או משום תועבה ומי נמי בני יבמה לפוק פסולים יש להכשיר בני מחזיר גרושתו דהיא תועבה ומין בניה תועבין מיכא למימר דלמא למידק דבימה לפוק בניה תועבין וי"ל דמיפטר מן מקרי דלעתייהו הוא דכתיב בה ולא בעו מלא מי אמרינן ק"ו ומי יבמה לפוק מו לג:). **ונהג בו שני עשורין.** בירושלמי מפרש דספרים מעשר שני ופדאו ומלק המעשר לעניים והמעות מלכל בירושלים:

גמריה אסתפק ליה. הוה מצי למימר ולימעמיך היכי עביד כחומרי דמר וכחומרי דמר והכתיב (קהלת ג) הכסיל בחשך הולך להכי פריך עלה בפ"ק דעירובין (דף ז.) ובפ"ק דר"ה (דף יד:):

וסיכך על גבי מטה ש"מ עשו. מכלן משמע דמ"ד לא עשו אפי' היכא דב"ה לחומרא היו עושים כב"ה לקולא:

עירוב מקואות בשפופרת הנוד בו'. ות"ת והא תנן בפ"ט טהרות (פ"ח מ"ט) ומייתי לה בריש פ"ג דגיטין (דף טז. ושם) הנלוק והקטפרס ומסקה טופח מינן חיבור לא לטומאה ולא לטהרה אבל טופח להטפיח חיבור ואמר ר"ת דנקב בעינן בשפופרת הנוד אבל בעיס בבמיס הנמים תוך הנקב סגי בטופח להטפיח ומין נראה לר"י דתנן בפ"ק דמקואות (פ"ט מ"ט) כותל שבין ב' מקואות שנסדק לשתי מנטרף לערב מין מנטרף על גבי שיהא במקום אחד בשפופרת הנוד כדי יהודה אומר חילוף הדברים נפרצו זה לתוך זה על רוס בקליפת האום על רוחבו בשפופרת הנוד משמע ללמעלה כשהן דבר מפסיק ביניהן שיהא לפ על רומו בקליפת האום וברוחב שפופרת ולא סגי בטופח להטפיח ובנקובה זו לזו ומפסיק הכותל משמע לדיניך מים בשפופרת ועוד לשם מין בעיס הנמים דלך הנקב אלא טופח להטפיח מין כאן נקב רוחב מים בשפופרת שהן הנקב מרובע אלא עגול כדקתמרינן בשתי אצבעות חוזרות למקומן אלא ודאי נקב בעינן וכשפין למעלה סגי בקליפת האום כרוחב שפופרת ורואה לר"י דהיכי דנקוב וקטפרס לא בעינן חיבור מקואות חיירי אלא בענין שהקה לשם יש כאן מים טמאים ומשקין בנהר ומחבון ע"י נקוב וקטפרס ומשקה טופח מין חיבור אבל בטופח להטפיח הוי חיבור והשתא הוי לטהרה דומיא דלטומאה והדהיי מיתניית לענין השקה בסוף פרק שתי מידי ובריש פרק שני דגיטין (דף טז. ושם) מסיק עלה דלמא לענין מקואות ורבי יהודה היא מכלל דעד השתא לא הוי מוקי לה לענין מקואות והשתא נמי דמוקי לה לענין מקואות מוקי לה דוקא כר' יהודה אבל לרבנן לא הוי חיבור בטופח להטפיח ולר' יהודה נמי טופח להטפיח לא הוי חיבור אלא משום גזה מחיא דהיה כהיה לשם היו רגילו נוגעות במים דלייתי מה רבי יהודה אבל היכא דלא שייך גזה מחיא כמו בקרקע שוה לא הוי טופח להטפיח חיבור אלא בעי מים ליפיס בקליפת האום וכן משמע דנפרצו זה לתוך זה על רוס בקליפת האום שמי כרבי יהודה להוזכר שם בריפע ומה שקשה על זה בכל שאר הדבור פרשנו פרק שני דגיטין ומין להתירץ כאן:

מסורת הש"ס

ו) [תוספתא פ"ק], ג) גי' רש"ל תמר מני [וכ"ה בתוספתא], ד) עירובין ז. ר"ה יד., ה) סוכה כח., ו) מקואות פ"ד מ"ה ע"ש, ז) מגיהה כאן: מקואות פ"ו מ"ו, ח) [לעיל ג:], ט) נסי"ג: מי שמעין והשוקת,

תורה אור השלם

1. דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבֹתֶיהָ שָׁלוֹם:
משלי ג יז

מוסף רש"י

שליקט אתרוג. פירות גילן תחלוג (ר"ה יד.). כל האילן קרוי אתרוג (עירובין ז.). ונהג בו ב' עשורין. מעשר שני כשנה שניה ומעשר עני כשנה שלישית, שהיתה שניה שניה (ר"ה שם) שניה יוצאה ושלישית נכנסת הוא, שנה שניה למעוטי מעשר לעצמו ומעשר עני (עירובין שם). אחד כדברי ב"ש. לתמר בתחד בשבט לפי שהגה לגילן וכבר נכנסת שלישית (שם) שתמרו מתחדשה שנה וכבר נכנסת שלישית משתיקה (ר"ה שם). ואחד כדברי ב"ה. שתמרים לא מתחדשה שנה עד תמשה עשר בו (שם) לתמרי עד תמשה עשר בו לא הוי לפי שנה שניה ושלישית שניה היא (עירובין שם). עירוב מקואות. מקוה חסר בגד מקוה שלם והלינול ביניהן המחבון (חגיגה כא:). בשפופרת הנוד. פס יש בהתו בשפופרת הנוד, בקנה שעוקנין בפי הנוד של עור (שם). בשתי אצבעות חוזרות למקומן. שתשה יכול לגלגל במוך תלוי ג' אצבעות לכל לד הוי עירוב (שם).

תוספות ישנים

ת"ש ר' טרפון אומר תאבני מתי תבא לרת הבת לידי ואשאינה ואשיאנה. ת"ש מעשה בבתו של רבן גמליאל שהיתה נשואה לאבא אחיו ומת בלא בנים ויבמם רבן גמליאל את צרתה ותסברא רבן גמליאל מתלמידי ב"ש הוא אלא שאני בתו של רבן גמליאל דאילונית הואי הא מדקתני סיפא אחרים אומרים בתו של רבן גמליאל אילונית היתה מכלל דתנא קמא סבר לאו אילונית היתה הכיר בה ולא הכיר בה איכא בינייהו ואיבעית אימא כנס ולבסוף גירש איכא בינייהו איבעית אימא יש תנאי בביאה איכא בינייהו. טוס מני למימר ולימעמיך היכי עביד כחומרי דמר וכחומרי דמר והכתיב (קהלת ג) הכסיל בחשך הולך להכי פריך עלה בפ"ק דעירובין (דף ז.) ובפ"ק דר"ה (דף יד:). ת"ש מעשה בר' עקיבא שליקט אתרוג באחד בשבט ונהג בו ב' עשורין אחד כדברי ב"ש ואחד כדברי ב"ה ש"מ עשו ר' עקיבא גמריה אסתפק ליה ולא ידע אי ב"ה באחד בשבט אמור או בט"ו בשבט אמור. ת"ש מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלים והיתה נקובה למקוה וכל טהרות שהיו בירושלים נעשים על גבה ושלחו בית שמאי והרחיבוה שבית שמאי אומרים עד שתיפחת ברובה ותנן עירוב מקואות בשפופרת הנוד בעובייה ובחללה כשתי אצבעות חוזרות למקומן שמע מינה עשו התם הרואה. ת"ש ר' טרפון אומר תאבני מתי תבא צרת הבת לידי ואשאינה ואשיאנה. ת"ש מעשה בבתו של רבן גמליאל שהיתה נשואה לאבא אחיו ומת בלא בנים ויבמם רבן גמליאל את צרתה. טרפון מתלמידי ב"ש הוה. לכך נראה דגרסינן אפכא ת"ש תאבני מתי תבא צרת לרת הבת לידי ואשאינה ואשיאנה. ת"ש מעשה בבתו של רבן גמליאל שהיתה נשואה לאבא אחיו ומת בלא בנים ויבמם רבן גמליאל את צרתה. ת"ש הוא אלא שאני בתו של רבן גמליאל דאילונית הואי הא מדקתני סיפא אחרים אומרים בתו של רבן גמליאל אילונית היתה מכלל דתנא קמא סבר לאו אילונית היתה הכיר בה ולא הכיר בה איכא בינייהו ואיבעית אימא כנס ולבסוף גירש איכא בינייהו איבעית אימא יש תנאי בביאה איכא בינייהו. ת"ש מעשה בר' עקיבא שליקט אתרוג באחד בשבט ונהג בו ב' עשורין אחד כדברי ב"ש ואחד כדברי ב"ה ש"מ עשו ר' עקיבא גמריה אסתפק ליה ולא ידע אי ב"ה באחד בשבט אמור או בט"ו בשבט אמור. ת"ש מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלים והיתה נקובה למקוה וכל טהרות שהיו בירושלים נעשים על גבה ושלחו בית שמאי והרחיבוה שבית שמאי אומרים עד שתיפחת ברובה ותנן עירוב מקואות בשפופרת הנוד בעובייה ובחללה כשתי אצבעות חוזרות למקומן שמע מינה עשו התם הרואה

נט א מיי' פ"ח מהל' מקואות הלכה ג סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סי' רנ סעיף מ וסעיף נב:

תום' חד מקמאי

תנן התם במסכת מקואות פ"ד השוקת שבסלע אין ממלאין בה ואין מקדשים בה ואין מזדן הימנה ואינה צריכה צמיד פתיל ואינה פוסלת את המקוה היתה כלי וחברתה בסיד ממלאין בה ומקדשין בה ומזדן הימנה וצריכה צמיד פתיל ופוסלת את המקוה, נקובה מלמטה או מן הצד אם אינה יכולה לקבל המים כל שהוא כשרה כמה יהא בנקב כשפופרת [הנוד]. תני אר"י בן בתירא מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלי' כתבתי משנה זו מפני שהיא בקצת פירושי ר"ש ז"ל על לא נכון: